

Druckter-uitgever
Sam: Maatschappij HET LICHT
bestuurder:
P. DE VISCH, Ledeberg-Gent
... REDACTIE ...
ADMINISTRATIE
HOOGPOORT, 29, GENT

VOORUIT

Orgaan der Belgische Werkliedenpartij. — Verschijnende alle dagen.

ABONNEMENTSPRIJS

BELGIE

Drie maanden fr. 3.25

Zes maanden fr. 6.50

Een jaar fr. 12.50

Men abonneert zich op alle postbureaus

DEN VREEMDE

Drie maanden (dagelijks

verzonden) fr. 6.25

De oorlog gewild door het kapitalisme

Op dit oogenblik ontbreken nog de volledige en betrouwbare gegevens om vast te stellen, door wien schuld ten slotte het oorlogsgeweld is losgebarsten. Of Oostenrijk dan wel Rusland, Duitsland dan wel Frankrijk den lont in het kruit hebben geworpen, wij kunnen er nu slechts naar gissen. Maar dit weten wij zeker, dat het kruit, welks ontloffingen thans de gehele wereld doen beven, is opgetast door het kapitalisme, dat, door de tegenstellingen welke het tusschen de bankiers- en ondernemersgroepen van verschillende landen schept en versterkt, het oorlogsgeweld in het leven geroepen en verhoogt. Onder welke leugen en met welke voorstellingen ook de miljoenen soldaten van vele landen nu het doodsgeweld tegemoetgaan, het is door het kapitalisme dat zij tot het wagen en offeren van hun leven worden gedwongen.

Bestrijders van het socialisme hebben talloze malen moeite zich gegeven, om van den socialistischen 'cheilstaal' afschrikwekkende voorbeelden te ontwerpen. Thans heeft het kapitalistische stelsel, dat zij vereeren en verdedigen, geleid tot een nood en een jammer, waarbij vergeleken de verschrikkelijkste 'cheilstaal'-voorstellingen lieflijke idyllen schijnen. En duizenden, die jarenlang het kapitalisme als het beste der mogelijke produktiestelsels hebben aanvaard, voelen in deze vreeselijke tijden tegen dat stelsel een nooit meer te bedwingen weerzin ontwaken en gaan met smachtend verlangen uitzien naar den socialistischen dageraad.

Ook het imperialisme en het militarisme zijn in deze dagen velen hunner vrienden in vijanden verkeeren.

Jarenlang hebben de volkeren schier onmetelijke offers moeten brengen op het altaar van het militarisme. Hoevele sociale vreden, groote volksgroepen teisterend, ook voorziening behoeft, altijd moest het militarisme vóórgaan. Elk jaar slokte het miljoenen en miljoenen voor oorlogstoeuwingen te water en te land, en elk jaar een groter aantal. Dat moest, zoo heette het, voor den vrede. Slechts tot den prijs van ongelenigde sociale ellende kon de vrede worden verzekerd. De volkeren hebben betaald en zij hebben onbeoord, voor den vrede. En nu hebben zij den

oorlog gekregen, met al zijn menschenonteerende verschrikkingen.

Velen wordt het nu, door de harde lessen der gebeurtenissen, duidelijk, dat het militarisme den oorlog niet alleen niet heeft kunnen verhooeden, MAAR DAT HET DE UITBARSTING ERVAN HEEFT HELPEN VEROORZAKEN. Onophoudelijk is het, en in alle landen, door de sociaal-demokraten betoogd, dat de wedstrijd in oorlogstoeuwingen, waarmee de mogendheden zich zelven en anderen dreigden de ruïneeren, het oorlogsgeweld aldoo vergrooten in stede van den vrede te verzekeren. De wereld ziet het nu en zij ondervindt het tot haar verbijstering thans van de reusachtige oorlogstoeuwingen alleen dit als resultaat, dat de verwoestingen en de ellende door het krijgsgeweld nu aangericht met krachtiger en talrijker strijdmiddelen, dan waarover ooit te voren werd beschikt, vele malen erger zijn dan eenige vorige oorlog ze te zien gaf.

Als straks, na eenige weken of na eenige maanden, de kanonnen tot zwijgen zullen zijn gebracht, zullen deze lessen vruchten moeten dragen. De beweging van hen, die de kapitalistische tegenstellingen willen doen plaats maken voor de internationale socialistische broederschap, moet dan duizenden en duizenden tot zich trekken. Het streven of de dan voorloopig schaarsch geworden staatsgelden te besteden voor het herstel van het economisch leven en voor het lenigen van den weergaloosen sozialen nood, in plaats van over toerusting tot nieuwe menschenlaching, moet in alle landen met ongekende fersheid worden versterkt.

Maar zal dit gebeuren, dan is het noodig, dat onze partij en dat alle strijd bare arbeidersorganisaties den oorlogstijd en de economische krisis glansrijk doorstaan. Wat ook in dezen angstvollen tijd te gronde moge gaan, wat ook moge worden vernield en vernietigd, de sociaal-demokratie, meer dan ooit de hoop van de lijden de menscheid, moet ongeboren blijven. Dit kan gelukken, als allen die ooit het roode vaandel trouw hebben beloofd, die belofte nu, trots alle moeilijkheden, streng vervullen!

Leve de sociaal-demokratie!
Leve de partij van wereldvrede en volkerenverbroedering!

De toestand der steden, ingenomen door den vijand

Welke is de toestand, in opzicht van recht, der steden en der streken, ingenomen en bezet door het vijandelijke leger? De heer Nijs, leeraar van internationaal recht, antwoordt als volgt op die vraag:

« Volgens de conferentie in 1874 te Brussel gehouden, mag het bezettende land zich enkel aanzien als beheerder en vruchtgebruiker der openbare gebouwen, onroerende goederen, bosschen en landbouw, uitbalingen behorende aan den vijandelijken staat welke zich in het bezette land bevinden; hij moet de fondsen der eigendommen vrijwaren en ze beheeren volgens de regels van het vruchtgebruik.

« De vredeconferentie van Den Haag nemen dezelfde zienswijze aan.

« In de wetenschappelijke theorie, welke tegenwoordig heerscht, verleent het feit der bezetting geen hoegenaamd recht van soevereiniteit, maar het staken van den weerstand, enerzijds, de aanwezigheid van het indringend leger, anderzijds, leggen aan het leger en de regering welke zij voortgevoerd, eene hoeveelheid verplichtingen en rechten op welke hoofdzakelijk voortbouw zijn.

« Uit hoofde der « wetten van den oorlog » der landen, aangenomen in 1864, strekt het gezag van den indringenden bezetter zich enkel uit tot het gebied, waar dat gezag gevestigd en in staat is uitgevoerd te worden. Volgens het wetboek, wordt een bezet grondgebied enkel na het eindigen van den oorlog als veroverd aanzien; tot op dat oogenblik oefent de bezettende Staat enkel een feitelijk gezag uit dan slechts voorloopig.

« In het wetboek wordt gezegd, dat een grondgebied aanzien wordt als bezet, wanneer ingevolge van zijnen inval door de vijandelijke legers, de staat waarvan het gebied althant, feitelijk opgehouden heeft in een regelmatig gezag uit te oefenen en dat de invallende Staat bij machte zij er de orde te handhaven. De voorwaarden waaraan dat feit zich voordoet, stellen de uitgeroetheid en den duur der bezetting vast.

Maar het is noodig hier de woorden te verhalen, in 1874 uitgesproken door den heer August Lambermont, afgevaardigde van België bij gezegde conferentie: « Wat het gezag, de macht van den bezetter betreft, zegde hij, het is noodig dat de mid-

delen, om het gezag, de macht uit te oefenen, wezenlijk bestaan en voldoende zijn, eene kwestie welke ook groote moeilijkheden oplevert: « de veronderstelling is niet aangenomen. »

« De bezetting geschiedt doorgaans niet in eens en in haar geheel, zegde hij nog; er wordt soms meer of min lang weerstand geboden en die weerstand eindigt maar bij gedeelte en dikwijls op langzame wijze.

« Hij deed opmerken dat, uit hoofde der smelheid van de krijgsovergangen in de nieuwe voorwaarden, waarop den dag van heden oorlog wordt gevoerd, er onderbrekingen en leemten in de bezetting kunnen zijn. In dezelfde conferentie te Brussel gehouden, deed baron Jonini, afgevaardigde van Rusland, opmerken dat de bezetting eener stad of streek door een vijandelijke leger een toestand zijnde in feite en niet in recht, indien de bezetter nog bij machte is zijn gezag uit te oefenen, er wezenlijk bezetting is en dat, zooaast die mogelijkheid niet meer bestaat, de bezetting ophoudt.

« De oorlogbezetting strekt zich uit, niet alleen op het land- of grondgebied, maar ook op het water en in de lucht. »

Bericht

Onze lezers moeten niet verwonderd zijn als zij hun blad heden op een ongeregeld uur zouden ontvangen en misschien binnen korten tijd niet meer besteld worden.

De berichten komen ons zeer moeilijk toe en van zooaast de Duitschers te Gent zijn, zullen zij misschien doen wat zij te Luik deden: BELETEN DAT DE BLADEN VERSCHIJNEN.

Gister konden wij terug onze verzendingen doen buiten Gent, uitgenomen voor de steden die op de lijnen Brussel en Sottegem liggen.

N.-B. — Dit nummer telt 6 bladzijden.

Europeesche Oorlog

Vertrouwen in den einduitslag

Men hoort dikwijls zeggen: « De Duitschers zullen terugkeeren, zij zijn ontelbaar, zij zullen ten slotte overwinnen en wij zullen bezwijken, trots onze behaalde triomfen. »

« La Flandre Libérale » antwoordt daarop:

Geloof de zwartzieners niet die zich aldus verontrusten. Sedert veertien dagen doorloopen wij de Belgische lijnen. Wij hebben de Fransche troepen gezien. Wij zagen den Engelschen staf. Wij hebben niets anders ontmoet dan opene, besliste en mannelijke gezichten, vol hoop en vertrouwen, vol van vaste beslistheid.

Wij bevonden ons te midden van een regiment dat erg beproefd is geworden voor Luik. Geen enkele soldaat die zich vermoed toont.

De Duitschers hebben het getal, wij ook, dank aan de hulp der Fransche troepen.

Wij hebben eene andere superioriteit, deze der waarde onzer troepen. Zekerlijk is het Duitsche leger bewonderenswaardig uitgerust, bevoorrad en gewapend.

Maar onze soldaten hebben ook eene onvergelykbare waarde, aan den dag gelegd.

En er ontbreekt iets aan het Duitsche leger dat den dag van heden meer dan ooit onmisbaar is in den krijg, dat is: eene ziel.

Zeker vechten de Duitsche officieren en onderofficieren met ijver. Maar de Duitsche soldaat doet maar zijn plicht uit tucht en uit opoffering.

Hij brengt geen vurigheid in den strijd, hij wordt niet gestuurd door een ideaal; hij marcheert onder de bedreiging van den revolver.

In die voorwaarden kan men slechts veldslagen winnen als men tien tegen een is.

Wanneer twee Duitsche gekwetsten te zamen zijn, doen zij den mond niet open. Zij zijn wantrouwend en vrezen de beteugeling.

Wanneer zij aan hun eigen zijn overgelaten, zijn er velen die denken gelijk de Duitsche ruiters die gekwetst werd in den slag van Haalen en die wild aan ons zegde, na de geneesheeren bedankt te hebben die hem verbonden hadden:

— Beestige, verschrikkelijke oorlog! Ik wenschte wel dat de keizer hier ware opdat ik hem mijne bajonet in den buik zou kunnen boren.

Hoeveel zullen er niet zijn, die morgen ook aldus zullen denken.

« La Flandre Libérale ».

De Luchtvaart in den Oorlog

Diensten, gevaron en aanwending op het slagveld

Het nummer van « Avia » dat gisteren uitgekomen is, bevat een opstel over bovenstaand onderwerp. We veroorlooven ons het volgende uit het artikel over te nemen:

« Dit is de tweede oorlog waar de luchtvaart in betrokken wordt. De moderne luchtvaart wel te verstaan, die van het vliegtuig en het bestuurbare luchtschip. De vrije ballon heeft 1870 en '71 reeds meegemaakt, wellicht ook een anderen krijg, welke dan voor 't oogenblik aan ons geheugen ontgaat. Bij den Fransch-Duitschen, tijdens het beleg van Parijs, steeg Wilfrid de Fonvielle herhaaldelijk met zijn ballon Egalité omhoog, om verkenningen van de stelling der belegeraars te doen. En op 25 November verliet hij ten laatste, met drie anderen, de belegerde stad, om vier uur later veilig bij Löwen te landen.

De vrije ballon had en heeft echter zijn betrekkelijke onbestuurbaarheid tegen. Met dezen kan men niet zoo gemakkelijk geraken tot de plek waar men zijn wil, boven het kamp of de stelling van den vijand, als met het bestuurbare luchtschip of vliegtuig. Eerst sedert deze bestaat, kan men van een « vierde wapen » spreken.

Thans zal kunnen blijken welke de betekenis, de waarde van het vierde wapen is.

De Balkan-krijg gaf nog maar weinig gelegenheid om daarover te oordeelen. Aan dezen namen toch niet meer dan enkele gehuurde, Fransche en Duitsche vliegtuigbestuurders — en geen enkel luchtschip deel. Bij den thans woedenden oorlog worden de diensten van Duitsche en Fransche, zoowel als van Belgische vliegtuigen gebruikt, terwijl er straks wellicht ook Engelsche, Oostenrijksche, Russische, mogelijk wel Servische aan te pas zullen komen. De natie welke over de grootste en best-toegeruste luchtvloot beschikt, heeft ongetwijfeld op de andere veel voor. Dus stelt men zich onwillekeurig de vraag: hoe staat het met de luchtvloten der strijdende naties?

Wie ter beantwoording van deze vraag op de dagbladberichten vertrouwt, zal bedrogen uitkomen. Wij hebben o.m. gelezen, dat de Duitsche vliegtuigen geenszins voor de Fransche zouden onderdoen. De berichtgever, die dit vermeldde, steunde zijn oordeel op de stellig belangwekkende verrichtingen welke de Duitschers tijdens de laatste maanden hebben doen zien op record-vluchten als die van Basser en Landmann, Linckogel en Oelerich. Deze beschouwing is echter uiterst oppervlakkig en de gevolgtrekking volkomen onjuist. Aan een militair vliegtuig worden toch gansch andere eischen gesteld dan aan een voor sportdoeleinden bestemd is. En het is Frankrijk dat zich, reeds eenige jaren achtereen, in het bijzonder op de volmaking van het militair vliegtuig heeft toegelegd. Men heeft er zich in den laatste tijd ijverig bezig gehouden met het maken van gepantserde vliegtuigen en daarmede resultaten bereikt welke in geen enkel ander land zijn geëvenaard. Nog kortgeleden is voor generaal Joffre, den in deze dagen veel genoemden chef van den generaal staf, een revue van pantservliegtuigen gehouden, aan welke met een aantal Dorand-tweedeckers werd deelgenomen. En de uitkomst der verrichtingen met deze toestellen was van dien aard, dat de generaal er zonder voorbehoud zijn goedkeuring over kon uitspreken.

Hoezeer de overige groote mogendheden Frankrijk in de laatste jaren nabij zijn gekomen, de militaire luchtvaart van de Fransche natie gaat, althans wat de bruikbaarheid der vliegtuigen betreft, die der andere te boven. Het is zeer duidelijk dat vliegtuigen welke door pantserplaten tegen het vijandelijke vuur worden beschermd, voor de verkenning van groter waarde zijn dan onbeschermd, daar de laatste steeds op vrij groote hoogte moeten blijven, wil men de kans dat zij getroffen zullen worden, ontgaan.

Dat het met het tegenwoordig, speciaal daarop ingericht gescht geenszins onmogelijk is een vliegtuig te treffen met een kogel van de aarde af gelost, blijkt uit de berichten die melden, dat de Duitschers bij Wezel een Fransch en bij Arsbeck een Engelsch vliegtuig zouden hebben neergeschoten.

Kan het Fransche-rijk, voor wat zijn vliegtuigen aangaat, als het best toegerust beschouwd worden, met zijn luchtschepen is Duitsland Frankrijk ver vóór. De Duitsche militaire luchtschepen zijn groter in aantal dan de Fransche, van welke men wel een heel lijstje kan aanleggen, doch geen andere opgave dan een die men bedenkelijk zou moeten inkrimpen, indien gevraagd werd hoeveel van de genoemde nog bruikbaar zijn.

Het voornaamste deel van Engeland's luchtvloot bestaat uit zijn watervliegtuigen. Met Luchtschepen is Albion nooit erg gelukkig geweest en evenmin kan het getal der

vliegtuigen voor den dienst te lande, de vergelijking met die van Frankrijk en Duitsland doorstaan. Het Britsche volk heeft terecht ingezien, dat het zich éér voor een oorlog ter zee dan voor een krijg te lande te wapenen had.

Rusland bezit een, voor het oogenblik voldoende, aantal vliegtuigen, van welke vooral de groote Sikorsky's als vervoermiddel uitmunten.

Zeer ongunstig is de toestand van Oostenrijk's luchtvloot. De bestuurbare luchtschepen zijn vrijwel alle onbruikbaar, liggen afgetuigd in het kamp te Fischamend. En wat de vliegtuigen betreft... na jarenlang de Lohner-tweedeckers boven alle andere de voorkeur geschenken en haast geen andere dan zulke toestellen aangekocht te hebben, heeft het legerbestuur onlangs plotseling aanleiding gevonden om deze af te keuren — zoodat het leger thans over een vrij groot aantal vliegtuigen beschikt, doch die zij niet gebruiken wil of mag.

België bezit een kleine, maar welingerichte luchtbatalie, bestaande uit even onverschrokken als bekwame vliegtuigbestuurders.

Thans rijst de vraag, welk nut in den krijgsdienst van vliegtuigen en luchtschepen kan worden getrokken.

Wie de berichten en telegrammen betreffende de krijgsvieringen tot dusver heeft gevolgd, moet tot de slotsom gekomen zijn, dat van het vliegtuig als aanvalswapen voorspog niet veel te duchten is.

De treks van een uit een vliegtuigtoestel geworpen bom, is in verband met de snelheid van de vliegmaas en de hoogte waarop zij zich bevindt, vrij gering en het kan dan ook geen verwondering wekken, dat (volgens een bericht uit Berlijn) de poging van Franschen om den spoorweg Emskirchen-Neurenberg door middel van bommen uit vliegtuigen te vernielen, zonder uitwerking bleef. Vergete men niet, dat dit werpen niet alleen een kwestie van oefening is — gelijk sommigen meenen. Ons komt het voor dat men niet veel zal bereiken, zolang niet de richttoestellen (die reeds in gebruik zijn) aanmerkelijk verbeterd worden of dat men een middel vindt om het vliegtuig in de lucht te doen stilstaan.

Met het schieten uit een vliegtuig door middel van een machinegeweer heeft men sinds eenigen tijd proeven genomen — maar bij proefnemingen is het gebleven. Voor zoover wij konden nagaan, heeft het in den oorlog nog geen toepassing gevonden.

Voortreffelijke diensten heeft het vliegtuigtoestel echter bewezen aan de verkenning. Talrijk zijn de berichten over vliegtuigen en luchtschepen welke boven vijandelijke stellingen en steden waren opgemerkt. Bij het fort Pontisse is het voorgekomen, dat Duitsche infanterie zich achter een boomengroep onzichtbaar had opgesteld. Door een vliegend verkenner werd het bivak echter ontdekt; even later viel een granaat te midden der verscholenen en joeg, wie er het leven hadden afgebracht, in verwarring op de vlucht.

Een tijding wel waard afzonderlijk gereleveerd te worden is, dat een Fransch vliegtuigbestuurder den Belgen de komst van de Franschen verkondde en dezen daardoor nieuwen moed en strijd lust bracht. Er blijkt uit hoezeer de vliegdiens in sommige gevallen ook op het « moreel » van de troepen van goeden invloed kan zijn.

Het is bekend dat bestuurbare luchtschepen tot dusver als strijdmiddel groter waarde bezitten dan vliegtuigen. Van een luchtschip uit het vuur op een vijandelijke stelling te openen of deze met bommen te vernietigen; moet zeer wel mogelijk wezen. Nochtans schijnen ook zij in den huidige krijg voornamelijk als verkenningmiddel te worden gebezigd.

Door de deelneming der luchtvaartuigen wordt de gruwzaamheid van den oorlog dus slechts weinig verhoogd. Doch gelijk hij thans gevoerd wordt, is de krijg reeds afschrikwekkend genoeg.

IN BELGIE

De toestand

Wat gebeurt er op dit oogenblik in België? Niemand kan het bepaald zeggen.

Wij zijn van alle verbindings afgesneden, maar wij kunnen onze lezers verzekeren dat de militaire en staatsdiensten steeds in verbinding met elkander blijven.

Te Gent is het vrijdag morgen eene paniek geweest niet onder de bewoners, maar onder diegenen welke het draadje der beweging in Oost-Vlaanderen in handen hadden.

Daarover is het laatste woordje heel denkelijk niet gezegd.

De uhlanen zijn in den omtrek van Gent aangekondigd sinds vrijdag voormiddag. Men verwacht ze in de omliggende gemeenten en ook in de stad Gent zelf.

Wij zijn zaterdag morgen ook eens gaan zien — evenals zoovele andere menschen — waar de Duitschers bleven. Deze naderden echter niet zoodaals men verwachtte. Zij slenteren Melle, Heusden, Destelbergen, enz., rond.

Wachten ze op andere Duitsche troepen? Wij weten en denken het niet!

Het algemeen gevoelen is dat de Duitschers die in Oost-Vlaanderen rondwelen van het gros van het Duitsche leger zijn afgesneden.

Volgens bijzondere berichten die we vernamen zouden de Fransche troepen eene omsingeling der Duitschers in België voorbereiden en de botsing te Charleroi of het begin van zijn. Ook zou de algemeene krijgstoestand van het oogenblik door anzen éetamajor, en tevens van het Fransche leger dusdanig berekend zijn geweest.

In alle gevallen is het zeer gewaagd eene bepaalde beschouwing der troepenbeweging te geven. Maar wij meenen de Gentsche bewoners te kunnen geruststellen.

Komen de zwerfende Duitschers te Gent, — wat tot nu toe twijfelachtig schijnt, — dan hopen wij dat de bevolking verstandig genoeg zal zijn hen met rust te laten.

Indien er eenige paniek is ontstaan, dan is het alleen de schuld geweest van de militaire overheid, die op eene afkeurenswaardige wijze het hoofd heeft verloren.

(Officiële mededeeling)

Het Belgisch leger is achteruitgetrokken onder de forten van Antwerpen.

De luiten van Luik houden zich kloek en bezetting van Namen blijft sterk; onwaar is het, zoals den vorigen avond en dezen morgen werd verteld, dat de Duitschers door de Fransen en Engelschen uit Luik en uit Leuven zouden verdreven zijn.

De staf van het Belgisch leger en de koming verblijven binnen Antwerpen.

Men verwachtte in den loop van den dag, dat een raad zou gehouden worden, want de aanwezigheid van Staatsminister van den Heuvel, Kamervoorzitter Schollaert en anderen was bekend.

Het algemeen gevoelen is dat de Belgische soldaten hunne rol hebben vervuld en ze van verdere soldaten gespaard zullen blijven, ten ware er van wege Duitschland een aanval worde beproefd op Antwerpen iels wat tot nu toe niet waarschijnlijk is.

Het is echter te voorzien, dat Frankrijk en Engeland den Duitscher niet zullen toelaten langs Belgisch grondgebied Frankrijk nader te komen en dat de bepaalde strijd op ons grondgebied zal afgestreden worden.

* * *

Een gerucht makend nieuws

Generaal Leman, bevelhebber der Luiksche forten, in de handen der Duitschers

We lezen volgende tijding:

«We waren sedert een heel poos zonder het minste bericht over generaal Leman, de heldhaftige verdediger van Luik. Met angst vroeg men zich af waar deze moedige soldaat zich bevond. De meest tegenstrijdige berichten deden hieromtrent de ronde. Men had p.m. reeds gemeld dat generaal Leman als krijgsgevangene in het Sennekeamp bij Paderborn, waar ook een gansche compagnie van ons negende linieregiment zijn zou, verbleef.

En nu hebben we eindelijk meer bepaald nieuws, helaas geen verheugend nieuws, omtrent den verdediger der Luiker stad.

Generaal Leman verblijft als krijgsgevangene te Keulen.

«Dit belangrijke nieuws ontleenen we aan de Daily Mail van Vrijdagavond. Het bericht is te Londen door de draadloze telegrafie ontvangen.

* * *

De artillerie der burgerwacht door de Duitschers beschoten

Wij vernemen dat de Duitschers op den trein, de geschutten der Gentse afdeling Artillerie (burgerwacht) uit het kamp van Beverloos vervoerend, geschoten hebben, onder meer met mitrailleur. De artillerie moesten zich op den grond, in de wagons, neerleggen. Vier hunner werden verwond, gelukkiglijk maar licht.

* * *

TE GENT

Briefwisseling

M. de Opsteller.

Als lezer van uw blad wil ik u een feit mededeelen waarvan ik ooggetuige geweest ben.

Het heeft mij zoo diep bedroefd en verontwaardigd te moeten vaststellen welke kleine zielen zich verschuilen achter dat groote, mooie woord: menschevriendelijkheid.

Gisteren middag omstreeks 1.12 ure, ontmoetten wij op den Gagenberg een troep zingende straatjongens; ze hadden Belgische soldatenkleeren aangevraagd en waren geladen met ransel, drinkflesschen,

likken doozen, en ander tuig dat tot de uitrusting behoorde. Verontwaardigd richtten we ons tot de kleinen die zich aldus verklaarden: De Jesuiten van de Houtlei hebben dit alles, ook kapotten, aan de jongens uitgedeeld erbij voegende dat we dit allemaal mochten houden.

Dus het feit leg ik nu u mededeel. Die heeren hebben hunne gekwetsten, in verzorging, burgerklederen doen aantrekken, ze vervolgens weggestuurd, en om met de zoogezegde aankomende Duitschers geen slecht oogenblik te beleven, hebben ze al, wat het verblijf van Belgische gekwetsten kon verraden, doen verdwijnen.

Wat staat er nu die menschen te doen als ze opnieuw hun regiment vervoegen?

Is het geen schande van die heeren om zich vrij te pleiten, dat ze die onwetende kinderen, en dezer misschien even onwetende ouders, aan groote gevaren blootstellen.

Hebben die menschen geen gevoel van verantwoordelijkheid meer?

Zijn er geen kazernen waar alles in veiligheid kon gebracht worden en met dankbaarheid zou aangenomen worden — want uitrusting is er te kort.

Wij hebben het ons tot plicht gerekend de kinderen aan te zetten alles zoo spoedig mogelijk terug te dragen naar «de menschevriendelijke ambulancierichting» van bovengemeld gesticht. Doch dat er door andere groepen kinderen, die andere richtingen zijn ingeslagen, ook veel zal verloren gegaan zijn, is meer dan waarschijnlijk.

Mijnheer de opsteller, wat ik u mededeel heb ik ook aan het middenbureau der politie kenbaar gemaakt. Doch ik vind dat zulke feiten niet aan 't publiek mogen verzweigd worden.

Aan u te oordeelen of het feit mag in uw blad verschijnen.

Ik bied u mijne verontschuldigen aan voor den weinig verzorgden vorm van den brief, de tijd ontbrak me.

Met hoogachtung. J.

N. B. — Misschien heb ik aan de handelwijze der paters een verkeerd uitleg gegeven; in alle geval, ik vind het feit laakbaar.

Moordenaarsinzichten tegenover de werklieden

Wij lezen in Le Bien Public het groot klerikaal orgaan van Gent:

De burgerwacht van den eersten en tweeden ban is afgedankt; de wapens zijn naar Antwerpen verzonden. Is zulke geen grove onvoorzichtigheid?

Antwerpen heeft die oude ombelangen niet nodig; onze burgerwacht kan ze wel nodig hebben, ZEKERLIJK NIET TEGEN DE DUITSCHERS, MAAR VOOR HET BEHOUD DER ORDE.

Wat men die oude Combains naar het Gentsch stadhuis terugstare, met den eersten trein uit Antwerpen.

Ziedaar hoe een papenblad zijn hart uitspreekt, op een oogenblik dat de werkende klasse zich wijs en gematigd toont, en medehelpt aan de verdediging van België's onzijdigheid en zijne onafhankelijkheid.

De burgerwacht moet gewapend blijven, niet tegen de Duitschers, maar tegen de werklieden moesten dezen, gedreven door hongersnood en door rampen van allen aard, zich soms een oogenblik vergeten.

Le Bien Public bereidt reeds hante beloning: gewaarschoten en doodden.

De zonen vallen, de vaders zullen dan volgen.

En dit op een oogenblik dat eigenaars, nijveraars en openbare besturen teekens van goeden wil toonen, om de getroffen werkende klasse ter hulp te komen.

Is een misdad en een lafheid.

F. H.

Oproep aan de Hollanders

Alle hier ter stede wonende Hollanders, welke nog niet in de gelegenheid waren te teekenen op de inschrijvingslijst ten behoeve van de slachtoffers van den oorlog, worden dringend uitgenoodigd hunne gaven in te zenden bij den heer P. J. Standaert, Fié-

straat, 21, penningmeester der Nederlandsche Vereniging van Weldadigheid, te Gent.

Hoe men de ontbinding der burgerwachten uitlegt

De «Gazette van Gent», zegt omtrent de ontbinding der burgerwachten het volgende:

«De burgerwacht staat onder de bevoegdheid van den heer minister van binnenlandsche zaken (en niet van oorlog). Ze was niet gemobiliseerd.

Het Duitsche strijdend leger wil de burgerwachten niet als regelmatig leger erkennen. Ze beschouwt onze manschappen als burgers en zal ze immer als dusdanig blijven beschouwen.

Nu, een burger, door de Duitschers in bezit gevonden van vuurwapens, wordt gefusilleerd. Daar de burgerwachten in het bezit zijn van vuurwapens en blanke wapens, zouden ze, verrast zijnde, meedogenloos door het Duitsche leger neergeschoten worden.

Moesten nu de burgerwachten op de Duitschers schieten, dan aanzien dezen het, als zouden de burgers op hen geschoten hebben en nemen dan bloedige weerwraak op de bevolking.

Dus, de ontwapening was noodzakelijk.

Het 2^e Linieregiment

Het 2^e Linieregiment heeft deel genomen aan het gevecht van Aarschot. Het bevindt zich tegenwoordig nabij Antwerpen, te Duffel.

Gekke paniek

Onder dezen titel schreven bladen onzer stad volgende opmerking, waarbij wij ons aansluiten:

Er moet met kracht geprotesteerd worden tegen zekere administratieve diensten te Gent, welke vrijdag oorzaak waren eener onbeschrijflijke verwarring, die aan waanzin grenst.

Onder voorwendsel dat zekere welingelichte heeren uhlanen gezien hadden in de onmiddellijke nabijheid onzer stad, werd de post plots gesloten.

De statie Gent-Zuid verzond de dagbladen niet meer. Gent was totaal van de rest der wereld afgesneden.

Half wit brood

De gentsche bakkerijen hebben besloten van af toekomende week het brood, halfwit te verkopen aan 24 centimes 't huis geleverd.

(Mededeeld.)

Het Stedelijk Werk der Voeding

Omhalingen gedaan door de Geestelijkheid van Gent:

Parochie St. Baafs, 2200,00 fr.
St. Jacobs, 1500,00 fr.
St. Michaels, 3500,00 fr.
St. Salvator, 4000,30 fr.
St. Nikolaas, 4000,00 fr.
O. L. V. St. Pieters, 2000,00 fr.
St. Martinus, 500,00 fr.
St. Stephanus, 1200,00 fr.
St. Anne, 2000,00 fr.
St. Elizabeth, 2700,32 fr.
Klein Begijnhof, 1600,00 fr.
St. Jan Baptist, 500,00 fr.
St. Joseph, 150,00 fr.
St. Macharius, 600,00 fr.
St. Pieters Aals, 300,00 fr.
Meulestede, 153,00 fr.
St. Coleta (Heuvelpoort), 540,00 fr.
St. Antonius (Heirnis), 1043,00 fr.
St. Paulus (Kortrijksche poort), 700,00 fr.
St. Vincensius à Paulo, 150,00 fr.
St. Theresia (Muide), 490,50 fr.
Totaal 20800,12 fr.

Koninklijke reddersmaatschappij van België, 100,00 fr.

M. Albert Martens, Kruisstraat 9, 100 fr.
M. Leopold Genuer, te Amay-Hoei, 25 fr.
Het personeel van het stedelijk brandweerkorps, 83 fr.
M. Georges de Hemptinne, 300 fr.

Verscheidene, 3 fr.
M. de Graaf, Ferd. de Hemptinne, 500 fr.
Mej. Georgette Brandes, 10 fr.
Maatschappij der Oud-soldaten Leopold II (se wekelijkse gift), 25 fr.
Titus Rommiano, 30 fr.
De nationale penning, 300 fr.
De Rabotkarters, inleg voor een uitgesteld vriendenmaal, 35 fr.
Verscheidene giften in den Burgerstand, 4,60 fr.
M. Alberic Vyncke, saline gantoise, 2000 k. zout, waarde 100 fr.
Werklieden van den Reinigheidsdienst, 51,31 fr.
M. Ferd. Vergaunen, Volksvertegenwoordiger, 100 fr.
M. Begerom, idem, 100 fr.
M. Siffer, idem, 100 fr.
M. de la Faille d'Huyse, Senator, Burgemeester van Deurle, 100 fr.

M. 't Kint de Roodebeke, Senator, Burgemeester van Bachte Maria Leers, 100 fr.
M. Claeys-Bouaert, senator, 100 fr.
M. Libbrecht, idem, 100 fr.
M. Ligy, idem, 100 fr.
Bruto opbrengst van een vertopping «Spectacle familial», 24,50 fr.

* * *

Te Mechelen

Een patroelje uhlanen was gisteren in de nabijheid van Mechelen gekomen. Dadelijk snelden Belgische gewapende automobielen hen achterna.

Eene groep van 50 uhlanen werd aangevalpen en bijna allen gedood; een Duitsch officier en een aantal manschappen werden gevangen genomen en naar het hoofdkwartier gebracht.

rispelijker leven te leiden, en DE OORLOG ZAL HUN VEEL GOED GEBAAN HERDEN.

Lezers, wat dunkt u over deze schandelijke taal?

Zulke wrede woorden in 't gezicht durven slingeren van die arme vrouwen en moeders der soldaten, die op het punt staan zich op het slagveld te laten doodschieten.

En 't is een priester die dit schrijft!

Waarom neemt die droeve held de wapens niet op, om zijn geliefde (t) katholiek land te verdedigen, aan de zijde der koene mannen die hij schaamteloos komt te beleiden?

Wij wisten niet dat er menschen zouden gevonden worden, die op zulk hachelijk oogenblik nog den treurigen moed zouden bezitten van te spotten met al het wee der slachtoffers en onze brave soldaten die schuld aan te wijven van al hetgeen nu gebeurt.

't Is schandelijk, om niet meer te zeggen.

Wreede spot

Een priester schrijft in een Antwerpsch blad een artikel, om te bewijzen dat... de Belgen verdienen van door den oorlog geteisterd te worden.

Luistert hoe dien zachtmoedigen dienaar Gods zich daarover uitlaat.

Dat de meeste menschen, al zijn zij onschuldig aan den oorlog, toch andere zonden bedreven hebben, waarvoor zij ten minste tijdelijke straffen verdienen hebben. En dit is zeker het geval in ons land. België werd onschuldig in den oorlog betrokken, maar BELGIE OOK HEEFT VEEL UIT TE BOETEN. Neen, de Belgen hebben in alles niet geleefd gelijk zij moesten. De meesten moesten zich op de borst kloppen en WEINIGEN MOGEN ZEGGEN DAT ZIJ HET LEED, DAT HEN THANS TREFFT, NIET VERDIENEN. Dat zij er uit leeren een weerddiger en onbo-

IN HET BUITENLAND

Duitschland zou België willen aanhechten

Deze opschuddingwekkende tijding wordt uit Amerika geseind. Een voornaam blad uit New-York bevat namelijk het volgende artikel:

«De keizer, zou, gezien de weigering van België op het tweede bereep dat hij op de regering gedaan had, het vast besluit genomen hebben België bij Duitschland in te lijven.

Volgens dit gerucht, dat altijd uit de diplomatische kringen komende, gemakkelijke uitbreiding neemt, zou de keizer de hoop uitgedrukt hebben België en Holland alle beiden door Duitschland veroverd te zien; voordat de vrede door de verbonden mogendheden zou geteekend zijn.

Heel het ontwerp mag men aanzien als een droom der Deutsche staatslieden om de zeekusten van Duitschland uit te breiden en de prachtige havens van Antwerpen, Rotterdam en Amsterdam te bemachtigen.

Door een zonderling samentreffen, doen de krijgs-strategisten merken, dat de verrichtingen van het Deutsche leger in België eerder aanduiden dat men dit land wilde overmeesteren, dan eene poging te wagen om langs de Fransch-Belgische grens in Frankrijk te vallen.

Leest op bladzijde 4: het vervolg van «De Wapens Neer» van Bertha von Suttner

XXXII

Op een ochtend liep Pelle vroeg de stad in. Hij was voor Ellen opgestaan om het pijnlijke ontbijt te ontloopen. Ellen gebruikte alle mogelijke list om hem behoorlijk voedsel te bezorgen en de maag was niet moeilijk te verleiden; later schaamde hij zich dan dat hij ten koste van anderen had gegeten; hoe slim hij dan ook was, kon hij haar op geene andere wijze weerstaan dan door zich uit de voeten te maken, terwijl zij nog sliep.

Zijn vastende toestand verleende de stad en het heele leven een eigenaardigen, doorzichtigen glans. Voor hem lag een lange dag met ontzaglijken arbeid en achter zich had hij den nieuwen triomf van gisteren. Het stond daarmede zoo dat de ijzerfabrikanten het sluwe idee hadden gekregen eene vereeniging voor smeden en machinemakers op te richten en ze een naam te geven, die groote overeenkomst had met dien van hunne vakvereeniging. Dan stuurden ze bulletijns naar de werklieden dat het werk den volgende dag weer opgenomen zou worden. Velen waren ongeeffend in het lezen en hielden het dan voor een mededeeling hunner eigene vakvereeniging; anderen geloofden dat eene vakvereeniging eene vakvereeniging was; en anderen weer lieten zich door de grootere voorrechten lokken

welke de nieuwe vereeniging aanbod. Er heerschte groote verwarring onder de arbeiders van het vak! Zoodra de trok ontmaskerd was, trok zich elk falconerijk man uit de geschiedenis terug; maar erin geloopen waren zij toch! — en afschuwelijk beschamend gevoel was het tegenover de kameraden.

Pelle was woedend om dezen krijgslijst, welk in den grond hem als leider van den openbaren strijd gold; hij had eene nederlaag geleden en zon op wrede niettegenstaande alle inspanning de posters was het niet mogelijk een volledige lijst der onderkruipers te krijgen. De ergernis daarover brandde in hem als een beschamend gevoel van machteloosheid; hij was ervoor bekend dat hij het grondig deed, wanneer hij iets ondernam. Hij besloot dus list met list te beantwoorden. Hij zette eene val voor zijn tegenstanders, zoodat zij zelf de onderkruipers uitleverden. Op een ochtend publiceerde hij zijn lijst in de «Arbeiders» met een hoogmoedig: Ziet, meer hebben de tegenstanders niet!

Waren nu de werkgevers werkelijk erin geloopen of was het lot der onderkruipers hun eigenlijk onverwacht. Den volgende morgen protesteerde hun orgaan en gaf de namen en het getal der overigen ook op.

(Wordt voortgezet)

PECILLETON VAN 23 OOGST

(303)

Pelle, de Veroveraar

Roman van

Martin Andersen Nexø

(Vertaling door JO ARENBERG)

De püp! De püp! Daarvandaan had de jongen zijn voorstelling. Zijn oude kerststip droeg grappigerwijs een tienkronenbiljet op den kop — dat was bijna een idee. Hij haalde ze te voorschijn en vergeleek: er was lang niet uit gerookt — daartoe was geen geld genoeg. Snel ging hij zitten om de tekening af te maken, terwijl Klein-Lasse erbij stond en zich amuseerde met het springen van het potlood.

Vader de knap, vader kan! zegde hij en wilde zijn wakken opdat ze ook aan het spelletje zou deelnemen. Neen, het wilde niet goed worden. De tekening moest in hout gesneden en met kleuren gedrukt worden, opdat de gelijkenis in het oog viel. Maar toen kwam Ellen thuis en hij verstopte ze.

Wilt gij niet ophouden met uit werken gaan? vroeg hij. Ik zal het noodzakelijke wel verzorgen.

Waarom? antwoordde zij stug. ik

DE KOÖPERATIE

Redaktie: Bureau van Socialistische Koöperatieve Propaganda, Ons Huis, Vrijdagmarkt

De Samenwerkers en den Oorlog

Een internationalen oproep

De Belgische Federatie der Samenwerkende Maatschappijen heeft van de *Internationale Coöperatieve Alliance* van Londen, den volgende brief ontvangen:

Londen, 10 Oogst 1914.

Waarde Collega,

Tegenover de uitbarsting van dit internationaal konflikt wil het Besturend Bureau van de *Alliance Coöperative Internationale* raad vragen over den toestand aan de leden van het Middenkomiteit.

Van bij zijne oprichting heeft de *Alliance* de groote principen van internationale vrede en broederlijkheid voor basis gehad. Voor deze principen heeft zij meermalen hare stem verheft, op zulke wijze dat niemand er zich kon aan vergripen, namelijk op het Kongres van Glasgow, welke verleden jaar in de maand Oogst plaats had.

De samenwerkers hebben niet getracht hunne beweging op eene uitsluitende stofelijke basis te vestigen, maar zij hebben met gelijkaardige bewegingen samengewerkt om de eendracht der hoogste belangen te bereiken, ten einde door een onbrekbaar band verenigd te zijn, die de oorlog tusschen de verschillende landen onmogelijk zal maken, en welke aan de verstandige bemiddeling der rede, de oplossing onzer geschillen zal overlaten. Wij zijn met droefheid geslagen als wij denken dat wij niet kunnen tegenhouden hebben dat Europa al de gruwelen van den oorlog, en den ondergang van al onze gedachten van vooruitgang kende.

Alzo is het ons noodig gebleken te onderzoeken welke stappen wij zouden kunnen aanwenden, om onze bekrachtiging van den vrede vrucht te doen dragen en de vriendschapsbetrekkingen onder allen staande te houden, te herhalen, en er nadruk aan te geven bij de samenwerkers aller landen. Wij gelooven niet dat het Besturend Bureau alleen, zonder de medewerking van het Middenkomiteit, aan de gansche wereld of zelfs aan de samenwerkers van alle landen, een manifest in dezen zin moet zenden.

Voor deze reden vragen wij U ons te willen zeggen of de *Alliance* eene verklaring moet uitbrengen. Indien gij 't akkoord zijt over dergelijke verklaring, zullen wij U zeer erkentelijk zijn indien gij ons de gevoels wil mededeelen welke gij meent dat deze verklaring moet bevatten.

In afwachting verzekeren wij U dat de *Alliance* voor zooveel het mogelijk is haar werk zal voortzetten gedurende den oorlog. Het kan gebeuren dat eenige deelen van ons werk geschorst zal worden door het niet ontvangen der briefwisseling of door andere redens, maar wij zullen het werk voortzetten tot op den oogenblik dat dergelijke bevelen komt.

Het Besturend Bureau drukt de openhartige hoop uit, dat weldra de vrede hersteld weze. Wat ook de uitslag van het tegenwoordig konflikt zij, het is verzekerd dat de broederlijke betrekkingen welke de *Alliance* heeft te weeg gebracht tusschen de samenwerkers der verschillende landen, niet kunnen verminderen.

Indien het den wensch is van het Middenkomiteit, zullen wij, na ontvangst der antwoorden op dezen brief, onmiddellijk de noodige maatregelen nemen om een omzendbrief te sturen aan alle maatschappijen

en vereenigingen bij de *Alliance* aangesloten.

In tegenovergesteld geval, indien gij denkt dat dezen brief genoegzaam de houding der *Alliance* uitdrukt tegenover de tegenwoordige treurige toestanden, vragen wij U den inhoud er van te laten kennen aan alle samenwerkers van uw land.

Ontvangt, Waarde collega, onze broederlijke groeten.

Namens l'*Alliance coöperative Internationale*:

William Maxwell, voorzitter; Henry May, algemeene sekretaris; Aneurin Williams, voorzitter van het Besturend Bureau; James Deans, Duncan Mac Innes, A. Whitehead, leden van het Besturend Bureau.

Ziehier het antwoord welke op dien brief gezonden is geworden, door den Sekretaris der Federatie der Samenwerkende Maatschappijen:

Brussel, 14 Oogst 1914.

Aan de

Alliance Coöperative Internationale, Londen.

Waarde Collega,

De koöperatieve beweging ondergaat, ten gevolge van den oorlog, een geweldige crisis, waarvan wij op dezen oogenblik noch den duur noch de gevolgen kunnen ontwaren. Wij hebben niet de minste nieuwstijding der provincie Luik, waar de koöperatieve werking eene der schoonste sieraden was der werkersbeweging. Verviers, Luik, Hoei, zijn van het overblijvende van het land afgezonderd. In de andere deelen van België gaan de werkingen in de koöperatie voort: zij hebben zich in betrekking gesteld met de burgerlijke en militaire overheden om de bevolking te voeden. Wij zelf hebben gevraagd om gelast te worden, met gelijkaardige instellingen als de onze, de aankopen te doen in het groot en met de verdeling aan den inkooprij. Het is een droevigen toestand. Nochtans hopen wij, zoodra de oorlog voorbij is, ons onmiddellijk aan het werk te kunnen begeven, met meer gemak omdat de openbare opinie wil herkennen hoe zuiver en krachtig de georganiseerde werkliebenbeweging is geweest.

Ziedaar, in eenige woorden, den toestand onzer beweging.

Wat de houding der *Alliance coöperative internationale* in het huidige konflikt betreft, zij moet ook klaar, zuiver en krachtig zijn. De *Alliance coöperative internationale* heeft voor plicht de klerikale en militaristische kamarilla en de diplomatie van den keizer als de opstokers van den Europeeschen oorlog aan te klagen, als de vernielers der westersche beschaving en bijzonderlijk der koöperatieve beweging. Onze smaad is gericht tot de beide financiers en diplomaten welke over het lot van het deutsche volk beschikt.

Wij koesteren niet den minsten haat tegenover het duitsch proletariaat.

Wij hebben eenig medelijden voor dit volk, welke men ons altijd voor het meest onderwezen heeft voorgesteld, maar welke nu, geen begrip schijnt te hebben dat het met het duitsch kapitalisme medewerkt aan hoogverraad jegens de beschaving.

Ons inziens is het noodig dat aan de deutsche samenwerkers getoond wordt dat hunne diplomatie hen bedriegt.

Neen, België heeft aan Frankrijk niet toegelaten op zijn bodem krijgsvaardigheden te doen. Ons land is op het terrein der onzijdigheid gebleven tegenover zijne bureu. Het Duitschland van de Keizer

heeft onzen grond verkracht ondanks zijne verbintenissen. Ons recht van verdediging was gewettigd. Met het wapen op te nemen strijden wij tegen de verdrukking en de oud-duitsche barbaarsheid en voor onze onafhankelijkheid en de beschaving.

Neen, Frankrijk wilde de oorlog niet! Neen, Groot-Bretagne wilde de oorlog niet!

Het is Duitschland alleen die Europa tot den oorlog gedwongen heeft.

De Keizerlijke diplomatie ligt, wanneer zij eene andere taal voert.

Wij waren voor de vrede. Wij zijn het nog, maar dat Duitschland ten zijuent terugkeert.

Wij vragen dat de *Alliance coöperative internationale* zich tot de deutsche samenwerkers richt om hen de waarheid te doen kennen.

Wij vragen dat de *Alliance coöperative internationale* aan de twee miljoen samenwerkers, hetzij rechtstreeks indien het mogelijk is, hetzij door tusschenkomst der samenwerkers tot de onzijdige landen behoorende, de schandelijke aanslagen bekend make gepleegd op de rechten der menschen door de deutsche soldaten.

Wij vragen eindelijk dat de onzijdige landen in het huidige konflikt niet betrokken: Denemarken, Zweden, Noorwegen, Nederland, Zwitserland, Italië, Spanje, de Vereenigde Staten, enz., hunne tusschenkomst ten dienste stellen om zich tot de deutsche koöperateurs te wenden, ten einde te voorkomen dat de deutsche koöperatieve beweging zelf en de internationale koöperatieve beweging, te Rochdale, zeventig jaar geleden ontstaan, door den huidige storm te niet gaat.

De oproep zou ondertekend moeten worden door al de leden van het Middenkomiteit, in naam der een en twintig natien en der miljoenen samenwerkers die zich onder de vlag der *Alliance coöperative internationale* scharen.

Zeer hartelijk.

VICTOR SERWY.

Wat een Staatsman over de Koöperatie zegt

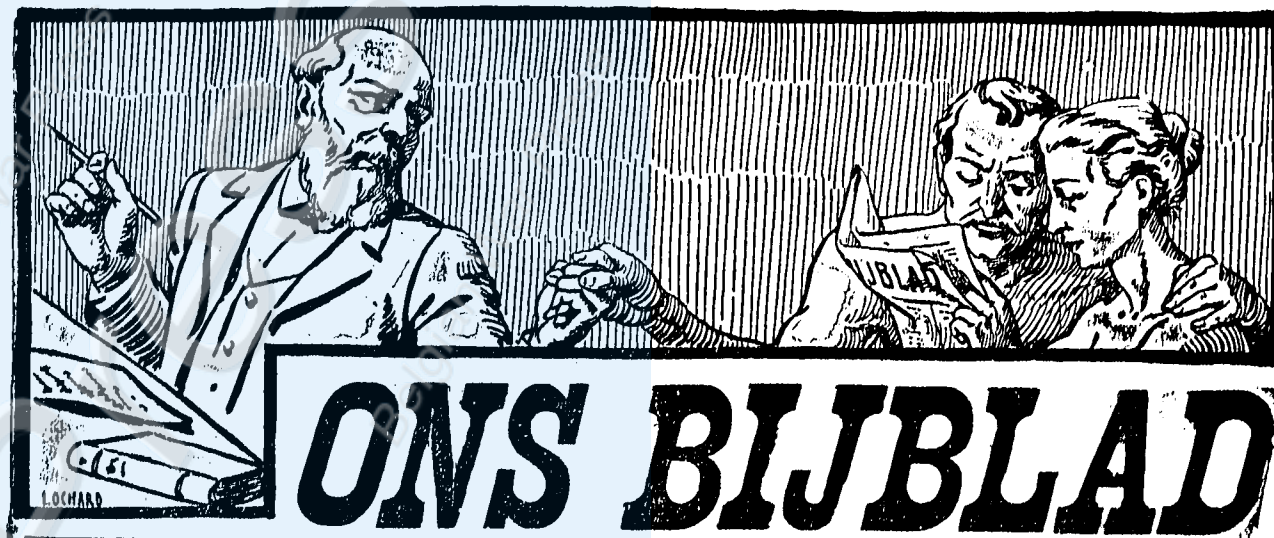
De gezonde huishoudkundige standpunten triomfeeren in de verbruikerskoöperatie, als zij, vrijelijk, de krachten der verbruikers vertegenwoordigt in opene en breede mededeling met deze der voortbrengers, verplicht zich samen te werpen. Uit deze strijd komt voort dat de ene en de andere zich in die bootsing verbeteren, en de prijzen in evenwicht blijven, 't is te zeggen dat de kleinprijzen naderbij de grootprijzen komen. Thans, als de grootprijzen dalen, zooals dat is gebeurt met belangrijke produkten, trekken de kleine verbruikers er geen enkel voordeel uit, zelfs het kleinste niet.

De trusts zullen niet vernietigd worden door wrede woorden, maar door de afdoende daden der samenwerkingen, ingegeven door gezonde huishoudkundige standregelen.

Luigi Lussati,

gewezen eerste minister en minister van financiën van het Italiaansch Koninkrijk.

- Gedenkt de Strijdpennig -

Een jonge, nieuwe kracht

Toen Jo zeventien jaar oud was, en in de vierde klas van de H. B. S. zat, verloor ze door een noodloos ongeluk haar beide ouders. Ze bleef achter met een enigsen broer, die een jaar of zes ouder was, en voor zijn jaren reeds een mooie betrekking op een kantoor had. Broer Jaak kon zich alleen redden, maar zij...

Met den dood van haar vader waren de inkomsten opgehouden, 't sprak dus van zelf, dat de studie eindigde, tenzij een oom of tante... Maar die hadden zelf dure kostgangerij in hun eigen kinderen. wilden niet zoo'n paardje op stal er bij hebben.

Er werd familiernaad gehouden, gekonfereerd en nog eens gekonfereerd, een voogd benoemd en een toezende voogd, maar daar was men er niet mee.

Jo, die onmiddellijk van school was genomen, was zoolang bij een oudere vriendin van haar moeder te logeren. Maar dat 't zoolang' was rekbaar, het einde van het liedje was, dat Jo er bleef hangen, wpt een toekomst was voor de familie.

Daar zat ze nu, in een groot, deftig notariaats van een klein, stil stadje, in een gezin zonder kinderen. Mevrouw trachtte haar te troosten met zachte, lieve, beschaafde woorden, mevrouw bezorgde haar afdeling met kleine, lichte huishoudelijke bezigheden, maar hoe goed, en vooral het goed-gemoed de pleegouders waren, Jo miste den vriendelijken geest van haar warm, eigen tehuis, waar moeder haar op de handen droeg, waar moeder vader 's wenschen voorkwam.

Het was koud en kil in haar nieuwe omgeving. Mijneer had het druk, altijd druk met zaken, kwam alleen bij de maaltijden in den huiselijken kring, verschoot zich dadelijk na 't eten weer achter hoge stapels papieren, en mevrouw, die daar al jarenlang aan gewend was, was even stil en eenzellig geworden.

Jo's komst in huis, had daar alleen deze verandering in gebracht, dat mevrouw wat gezelligheid in haar had gekregen. Voor de rest was alles bij 't oude gebleven; men leefde er naast elkander, ieder in zijn eigen sfeer.

Jo was dankbaar, dat ze het er zoo goed had, al was de toon soms koud en stroef. Maar ze had het veel slechter kunnen treffen. Niet alleen met kleine uitstapjes was ze altijd van de partij, zelfs met groote, buitenlandse reizen mocht ze mee. Volk jong meisje zou daarvan niet genieten, wel jeugdig hart zou niet overloopen van blijdschap en dank?

De jaren verliepen, alle even effen en kalm. De variaties in de grijze, golvige dagen werden gebracht door een concert, een toneelavond, de nieuwe mode, een nieuw recept voor de keuken.

't Was een levendje, om vroeg in te slapen. En Jo was jong en had zulk een vlinggen helderen geest!

Gelukkig kwam mevrouw wat uit den dut door den luiden kreet door 't gansche land: 'Vrouwensrecht!'

Mevrouw begon zich voor de zaak te interesseren, las er wat over, liet wat brochuren komen, alleen de heel bezingde natuurlijk, en sloot zich ten slotte aan bij de burgerlijke vrouwenbeweging, schorvoetend, anzelend nog kalmjes aan.

't Was niet iets, dat ze zoo maar voelstoots kon aanwinnen, in alle gevallen moest vrouwenkiesrecht er komen langs den zeer geleidelijken weg. Groote staatlieden hadden er zich in dien zin over uitgesproken, nu, dat waren toch wiscen zeker geen kleine kinderen!

Jo leefde op, zette zich met minstens, zooveel liver aan de studie als mevrouw, en draafde in jeugdigen overmoed de oudere voorbij.

Alle vrouwen wou ze het kiesrecht geven, alle!

Als voor de een 't recht gold, waarom dan niet voor de ander?

Mevrouw temperde met koel verstand die heet-hoofdigheid, en haalde ernstige wijze voorbeelden aan, waarom de ontwikkelde, beschaafde vrouw wel en de domme arbeidersvrouw niet 't kiesrecht moest hebben.

'Kijk nu hier Mina eens!' voorde mevrouw aan, wat een domme meid is dat niet! Wat zou die met 't stembiljet moeten uitvoeren?

't Was waar, Mina was een dom, snufelig dienstmeisje, maar — dacht Jo snel — alle dames, waren die allemaal zoo snugger?

Toch hield ze de opmerking voor zich. Een beetje dieper op de zaak ingaan, de kwestie bespreken van 't recht voor allen, dat duldde mevrouw niet. Eens had Jo zich op dat gladdes ijs begeven, maar mevrouw had zoo onheilspellend de wenkbrauwen gefronst, dat Jo begreep, dat onderwerp te moeten laten rusten.

Ze leerde, dat je niet alles kon zeggen, wat je wel dacht, ten minste niet in zoo'n afsnakkelijke positie als zij was.

Wat was zij daar in huis eigenlijk? Gelijke? Neen; heelmaal ondergeschikte? Dat ook niet. Kind des huizes? Daarvoor was ze toch weer te onvrij. 't Was een scheeve positie van vrij, en niet-vrij. Soms kon het haar hinderen, voelde ze den druk er van.

Nu was zij daar blij, dat er eens over iets anders werd gesproken, dan over een nieuwen hoed of een nieuwen mantel, een pudding met of zonder een sausje, het domme werkmisje of de brutale keukenmeid.

Wat was niet te ontkennen: de geest in huis was anders, wat ruimer, wat vrijer geworden bij de entree van 't kiesrechtvraagstuk, hoe beperkt men zich dat daar ook dacht.

Heelmaal jong, frisch uit opleven deed ze de enkele keeren, dat ze voor een dag of wat bij haar broer ging logeren. Die was intusschen getrouwd met een doodeenvoudig burgermeisje. Naasteerje was die maar geweest, maar zoo'n dink, pittig vrouwtje als dat was, die had Jo's volle bewondering en sympathie.

Die was socialist tot in 't gehoor, d'r oogen konden fonkelen en de handen zich ballen tot vuisten, als ze Jo vertelde van de uitbuiting, die zij aan den lijve had gevoeld, van 't gruwelijk onrecht, dat er bestond in de wereld en de karakterloosheid, waartoe afhankelijkheid kon brengen.

O, ze kunnen ze zoo dwingen, vatte 't schoonzuje vuur, ze probeeren altijd weer, je te buigen en te knotten. Maar het is heerlijk, je hoofd fier rector te dragen, en gezamenlijk te strijden, met en voor elkander, in den storm, hechten bond!

Grettig zoog Jo die klanken op, woorden van saamhoorigheid van alle afhankelijkheid, in één groote, machtige organisatie. Ze droeg ze mee diep in haar ziel, naar het kleine, stille, stadje.

Doch ziet — daar kwamen de verkiezingen in zicht: een algemeene beroering ging door het land.

Zelfs in dat sluismerende provinciestadje werden de geesten wakker. Een piepjong afdeeltinkje van

de S. D. A. P., nog naar een kniken onder wijze oude kippen, maar met het vuur van een bijdehand jong haantje, liet een paar goede sprekers overkomen en beleide openbare vergaderingen. Het nieuwtje trok, 't volk stroomde er heen. Jo wist weg te slippen, zat tusschen een paar store werkers van de steenfabriek in.

Het was alles vreemd voor haar. Het geroezmoes van stemmen voor den aanvang, dan de tredende stilte. Van het hangen van de gansche zaal aan des sprekers lippen, dat 't applaus. Rond gloedde naar de wangen, en haar hart bonde heftig.

Het was als een openbaring voor haar. Enkele weken later gaf zij zich bij den voorzitter op als geheim lid.

— Denkt u er vooral aan, nooit geen konvokaties bij mij aan huis.

De voorzitter, een sigarenmaker, begreep volkomen. De voorzittersvrouw zende goedge to moeten opmerken: 't is geen prettige positie voor de juffrouw nog 't hij ons wil komen, om nog 's te praten, nou — de juffrouw is van harte welkom, 't en royaal stak ze Jo haar grove werkhands toe.

Jo dronke met warmte de celtige vingers. Een gevoel van kameradschap met simpele werkers, levend en strijdend voor een ideaal, doorstroomde haar.

't Verwondert me niks, zei de min, toen hij Jo uitliet, dat de juffrouw bij ons is gekomen. Ik had 't al lang gemerkt. Als ik de juffrouw zoo 's zag loopen, dan dacht ik: nou, die heeft ook geen tevredenheid met zich zelf, die komt nog 's op 'n keer bij ons.

Jo lachte om de menschenkennis van den voorzitter, drong nog 's aan op voorloopige geheimhouding, en beloofde weer te komen.

Die heeft andere plannen in 't hoofd, zei de sigarenmaker tot z'n vrouw, dat wordt een nieuwe, goeie kracht.

— Ze zal wel moeilijke dagen beleven, opperde de vrouw, als ze tegen den notaris en z'n vrouw moet optomen.

En het was een harde strijd. Maar Jo was gewapend, had zich in 't gevecht willen begaven, dan goed gepantserd en geharnast. De laatste maanden had ze verbaasd in 'n inheer's bibliotheek gesnuffeld, en had ziven vossen uit alles wat maar oven van haar gading kon zijn.

Zo had er de volle vrijheid voor, alleen vond mevrouw het overdreven en begreep er niemandal van.

Toen ze zich sterk voelde in kennis, trok ze van teer. Den notaris liet het vrijwel kort, die haalde z'n schouders even op, dacht vermoedelijk dat het een jeugdgril was, die met de jaren wel zou slijten. Hij vernierde zich in stille zijn eigen wild-opbruttende jongelingjaren, die waren ook al lang golvende.

Maar mevrouw was anders. Die duldde in domme verwahtheid geen tegenspraak, die werd zelfs grof en ploertig.

— Dat moeis heb je zeker van Jo knappe schoonzuje, hé? boonde ze.

— Vechten Juliette het sam in maar uit, met die woorden verdween de notaris weer naar zijn appartament.

Jo nam het op voor haar schoonzusster, natuurlijk! Was zij niet haar eerste socialistisch denken aan haar verplicht? Van 't eene woord kwam 't ander, het kostte Jo moeite, naar zelfbeheersching te bewaren; al lang waren ze van de eigenlijke zaak, 't socialisme, afgedwaald.

Toen Jo 't gesprek er weer heen wilde leiden, en 't woord socialisme noemde, riep mevrouw in

steeds weer nieuwe sensationele berichten over Holland worden verbreed welke gretig mijnen te worden aanvaard en rondgebruid.

De goede raad door de Overheid aan de bevolking gegeven geen geloof te hechten aan geruchten over de Krijgsbewegingen, maar alleen de officiële mededeelingen te gelooven, herhaal ik hierbij ten opzichte der nieuwe blijken uit de lucht gegrepen berichten over Nederland's verhouding tot de andere in den Oorlog betrokkene landen.

Wat het gerucht noch onaannemelijker maakt is wel het feit dat er nog niet eens geruchten over een ultimatum van Frankrijk aan Nederland hebben geloopt.

Dat ieder zich dus hoede niet mede te verken tot het kweken van een minder vriendschappelijke verhouding tusschen de Belgen en Nederlanders en het hoofd koel in het hart warm houde.

De Consul der Nederlanden te Gent.
(Medegedeeld)

OP ZEE

Italië machtigt Frankrijk in de Adriatische zee op te treden

De regering heeft aan Frankrijk en aan Engeland machtiging verleend, met hunne vloot in de Adriatische zee op te treden. De werking der beide vlooten tegen Pola en Trieste zal van groot politiek belang zijn.

De Engelsch-Franse vloot zou niet optreden zijn in het uiteinde der Adriatische Zee, zonder het sluiten van een overeenkomst met Italië; de dubbele vloot is thans samengekomen te Tarento. De vlootovereenkomst die thans besproken wordt tusschen Engeland en Italië, schijnt dus ten einde te verwezenlijkt.

In Frankrijk

De aankomst der Engelsche troepen

Het is met duizenden duizenden mannen, dat de Engelschen sedert twee dagen, door de straten van Boulogne, defileerden. Zonder ophoud volgen de transporten aan de kaai zich op en de mannen staan naast in rang en rukken op.

De ontschepping der Engelsche troepen geëindigd

Zoelang de ontschepping der Engelsche troepen niet geëindigd was, mochten de Engelsche bladen er geen enkel woord over zeggen.

De Engelsche bladen maken ons nu bekend dat de Engelsche strijdkrachten ontscheept zijn te Oostende, te Boulogne en te Havre, dat zij met zich hadden hunne volledige uitrusting en dat alles afliep in de beste voorwaarden.

Honderd vijf-en-zestig duizend man ontscheept in 20 dagen tijd.

Wanneer de generaal French toekwam aan boord van den « Sentinel », werd hij ontvangen door generaal Daru, militaire gouverneur van Boulogne.

De Fransche nationale raad der Verdediging

De Fransche verdedigingsraad vergaderde gisteren morgen in het Elysée, te Parijs, onder het voorzitterschap van den heer Poincaré. Hij besprak den diplomatischen en militairen toestand.

De heer Messimy, minister van oorlog, heeft zijne collega's op de hoogte gebracht van den toestand, die steeds voordelig is voor de Fransche troepen, en verklaarde dat de oorlog plaats had op Duitsch en Belgisch grondgebied en geen enkel gevecht op Fransch grondgebied zou geleverd worden.

De Fransche bank geeft een milioen aan de families der gemobiliseerde soldaten

De beheerraad van de Fransche Bank heeft besloten eene som te storten van een milioen frank, in

het nationaal hulpmiddel voor de families der gemobiliseerde soldaten.

In Duitschland

Colmar en Mulhouse zouden door de bewoners verlaten zijn.

TE BERLIN

Een hollandsche officier, op terugkeer uit Berlijn, geeft een belangrijk overzicht op 't leven in Duitschland. Onder andere meldt hij dat de loonen er 30% gedaald zijn. Te Berlijn doen de gepensioneerden dienst als ontvangers op de trams, anderen zijn tramgeleiders.

De invoer der Zwitsersche dagbladen verboden

De Duitse regering heeft den invoer in Duitschland verboden van alle Zwitsersche dagbladen, zelfs deze in de Duitse taal uitgegeven.

Een luchtschip en twee vliegtuigen vernield te Metz. De spoorwegstatie van Trier ten gronde vernield

Volgens telegrammen aan den Excelsior is de fransche vliegener Finck herhaaldelijk over Metz gestreken, gedurig bommen werpend zonder zijn doel te missen.

Vier bommen die door Finck in den grooten hangar Frascati geworpen werden stichtten brand, waardoor een nieuwe Zeppelin en twee vliegtuigen vernield werden.

Denzelfde namiddag gelukte het fransch luchtschip Fleurus er in, ondanks een fusillade van duitse soldaten, boven de stad Trier te geraken en de spoorwegstatie ten gronde te vernielen bij middel van juist geworpen bommen.

Ook de vliegener Pégoud verzegelde een verkenning uitgetrokken afdeling schutterij en gelukte er in, bij middel van bommen twee krijgstrains te verwoesten die naar Trier reden.

Pégoud en zijn gezelschap hadden veel te lijden van de geweer- en kanonschoten die op hen gericht waren, maar zij gaven niet op vóór zij hun doel bereikt hadden en keerden niet terug vóór dat zij wisten wat zij moesten weten over de positie van de duitse legers.

Het blad voegt er bij dat Pégoud met zijn gezelschap avonds naar Parijs gevlogen is om een nieuw machien, daar zijn tuig heelmaal doorschoten en onbruikbaar geworden was.

De Figaro weet ook te vertellen van eenige heldendaden van andere vliegeniers, die twee duitse luchtschepen onder hun bereik hebben kunnen krijgen en ze met man en muis vernield hebben.

Al deze berichten zouden door den duitse legerstat zelf bevestigd zijn langs den omweg van Kopenhagen en zouden van aard zijn om den besten indruk te maken op de fransche troepen.

De fransche troepen trekken achteruit in Loreinen

Men weet dat de Fransche troepen de Duitse grens van Loreinen overgetrokken waren en vooruitgerukt op gans het front van den Donon tot aan Chateau-Salins; zij hadden de Duitse troepen achteruitgeworpen en de fransche voorposten hadden Delme, Dieuze en Morhange reeds bereikt.

Gisteren hebben verscheidene Duitse legerkorpsen op geheel het front tegenaanvallen uitgevoerd. De fransche voorposten waren naar 't gros der fransche troepen teruggekeerd, zoodat weldra de strijd geheel hevig werd.

Tegenover de groote overmacht der Duitschers moesten de fransche troepen voorzichtigheidshalve wijken.

In Elzas rukken de fransche vooruit

Na hevige gevechten rond Altkirch en Mulhouse, waar van huis tot huis bijna gevochten werd, hebben de franschen de Duitschers naar den Rijn teruggedreven.

FEUILLETON VAN 23 OGST (258)

De Verbergheden van Parijs

van Eugène SUE

— Aan mij te durven voorstellen, aan mij om een ondergestoken kind voor het licht te laten doorgaan, om eene doodte te vernietigen, en aan eene snoode hand de hand te leenen in één woord. Voor het eerst in mijn leven wordt mij zoo iets voorgesteld... en toch heb ik dien loon niet verdiend, dat weet de Hemel.

— Maar, mijnheer, niemand wordt er immers door benadeeld. Mijne zuster en de man, dien zij wenscht te huwen, zijn vrij en zonder kinderen; beiden betreuren het dochtje, dat zij verloren hebben. Hen bedriegen, is hun leven en het zulk wedergeven, is het lot verzekeren van een arm, verlaten meisje. Is dit niet wel een eene edele daad, dan een misdrijf?

— Inderdaad, sprak de notaris met toemendend afschuw, ik bewonder de schoone kleuren, die men aan de snoedste plannen weet te geven.

— Maar, mijnheer, bedenk toch.

— Ik herhaal u, mevrouw, dat het schandelijk en bedroevend is... om te zien, dat eene dame van uwen rang zich met zulke verachtelijke dingen bezig houdt, waaraan ik hoop dat uwe zuster vreemd is.

— Mijnheer!

— Genoeg, mevrouw! Ik behoor niet tot de zoogenaamde wellevende, welopgevoede lieden, en zeg u maar rondweg de waarheid.

Sarah wierp op den notaris een somberen, doordringenden blik en sprak op koelen toon:

— Gij weigert dus?

— Geen nieuwe beleedigingen, mevrouw!

— Pas op!

— Gij verstout u, mij te dreigen?

— Niets minder. En om u te toonen, dat mijne bedreigingen niet ijdel zouden zijn, weet dan vooreerst, dat ik niet de zuster ben...

— Hoe, mevrouw?

— Ik ben de moeder van het kind.

— Gij?

— Ik! Ik had een omweg genomen, om mijn oogmerk te bereiken, een fabel uitgedacht, om uwe belangstelling op te wekken. Gij zijt onbetrouwbaar en nu licht ik het masker af; gij wilt den oorlog... welnu, het zij zoo!

— Den oorlog? Omdat ik geen deel wil nemen aan eene slechte daad! Uw sloutheid gaat ver!

— Hoor mij, mijnheer! Uw reputatie van eerlijken man is gevestigd; luid, en alom wordt uw naam door de faam verkondigd.

In Engeland

De toestand van den arbeid in Engeland

Werkeloosheid in 't zicht

In Londen is weinig gevaar dat de werkeloosheid in de eerste twee of drie weken van ernstigen aard zal worden. Op het oogenblik is de ellende nog nauwelijks begonnen, doch op de Oostkust worden de slagen natuurlijk het eerst gevoeld. De Noordzeehandel is tot stilstand gekomen, en de waarschuwing van het persbureau voor de mijnen maakt het waarschijnlijk, dat dit nog eenigen tijd zal duren, ofschoon in de laatste dagen nog schepen naar Denemarken en Noorwegen zijn vertrokken. De visscherij van Grimsby, Aberdeen, en Hull is bijna geheel stopgezet. De katoenspinners in Lancashire ondervinden reeds de gevolgen van den oorlog in levige mate. De Manchester Guardian meldt, dat de werklieden in eenige der katoendistricten er in toegestemd hebben, dat de overeenkomst, waardoor de werkgever verplicht wordt vóór het sluiten zijner fabriek den arbeiders daarvan kennis te geven, komt te vervallen. Bovendien heeft een vergadering der leden van het algemeene comité van den Bond van werkgevers met algemeene stemmen besloten tijdens deze crisis korter te laten werken.

De werkloosheid te Manchester neemt dagelijks toe. De toestand in de kolendistricten van Northumberland is natuurlijk zeer slecht, want daar is men afhankelijk van den omvangrijken handel van New Castle, die nu feitelijk stil ligt.

Te Garrow zijn de hoogovens gedooft, en men beweert dat de staalfabrieken en pletterijen de volgende week niet zullen werken. Te Sheffield hoerscht nog eenige bedrijvigheid tengevolge van de orders voor het leger. In Dundee moesten groote ijzerfabrieken hun gietsterren stop zetten. De jute-nijverheid is intusschen wat gelukkiger. Te Belfast en in Ulster werken de linnenfabrieken over 't algemeen halve dagen. Ook in de linnenijverheid van Fifehire en de linoleum-industrie van Kirkcaldy is de arbeidstijd ingekrompen.

In Holland

Holland met hongersnood bedreigd?

De correspondent van de «Daily Express» te Den Haag schrijft: « Wij moeten rijk eten. Binnen 16 dagen zal Holland geen brood meer hebben ».

Dit is de gewichtige verwittiging vanwege M. W. F. Treub, hollands minister van landbouw, die uitgedaagt, dat Holland, ondanks zijne onzijdigheid erg leed onder dezen nationaalstrijd.

Wat Holland voortbrengt volstaat ternauwernood voor 2 maanden verbruik. Al het overige kwam uit Amerika en Rusland. Het spreekt van zelf dat deze invoer heden verland is.

Erge beschuldiging tegen Holland

Men beweert hier dat Holland de herbevoorrading der Duitschers in de hand werkt in voorwaarden die zouden doen twifelen aan de oprechtheid zijner onzijdigheid.

Men beweert dat de haven van Rotterdam breed zou geopend zijn voor uitvoeren in bestemming voor Duitschland.

(Wij melden dit natuurlijk onder alle voorbehoud en stellen het tegenover de andere berichten omtrent Holland.)

In Rusland

De Russische strijd

Hoe het hiermee gesteld is kan men moeilijk zeggen. Er hoeft inderdaad nogal wat tijd om dit leger te mobiliseren en over de ontzaglijke grens uit te breiden.

Er moet daarenboven een leger gemobiliseerd worden dat eensdeels naar Berlijn oprukt, een ander dat naar Weenen (Oostenrijk) gaat, en een ander om Königsberg en Dantzig te bezetten.

De overheden hebben het meeste vertrouwen dat het aanzienlijke Russische leger de Duitschers gemakkelijker zal overwinnen.

Na den slag bezetten de troepen van den tsaar de steden Melkenen, Kovalen, Stallupoenen en Lyck.

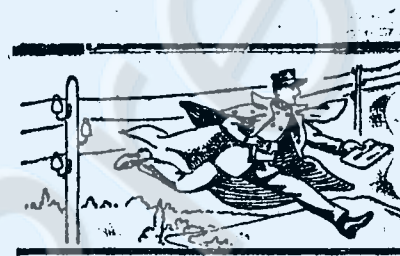
In Oostenrijk

Oproer in Bohemen

Uit Praag wordt gemeld dat aldaar een oproer is losgebroken en dat de stad enige dagen in de handen van het gepeupel bleef: de Oostenrijkers hebben ze echter hernomen en den opstand streng beteugeld.

Alleman naar den oorlog

Uit Weenen seinde men gister naar Rome dat de keizer bevel gegeven had alle weerbare mannen van 19 tot 60 jaren zoo spoedig mogelijk onder de wapens te doen roepen.

Laatste tijdingen

IN BELGIE

De toestand

Verklaring der Regeering

Antwerpen, 21 Aug., 23 ure.

De regeeringen der verbonden legers hebben niet anders dan wij, de terugtrekkende beweging door onze troepen, goedgekeurd. Zij waren de eersten om te zeggen dat, nadat zij met kloekheid de eerste operaties hunner legers hadden gedeeld, de Belgen niet beter konden doen dan een weinig rust te geven aan hunne soldaten, om nadien met nieuwen moed aanvallend herop te treden, wat ons tot de overwinning zal leiden.

De verstandhouding tusschen de kabinetten en de hoofdkwartieren is volledig, het operatieplan in België is vastgesteld en niettegenstaande het zeer pijnlijk is van te weten dat de vijand over een aanzienlijk deel van ons grondgebied is verspreid, moeten wij vol vertrouwen zijn in den moed van ons heldhaftig leger en in de oprechtheid onzer bondgenooten, die ons in de meest kritieke uren hunne erkentelijkheid wisten te betuigen en ons beteekenisvolle getuigenissen gaven van hunne krachtadige voornemens.

De oorlog, helaas! is eene gevreesde operatie waarbij de meest gewettigde sentimentele overwegingen ondergeschikt moeten gemaakt worden aan het te bereiken einddoel.

Wij moeten op dit oogenblik geduld hebben en vol vertrouwen blijven. Het onder Antwerpen liggend leger heeft zijn plicht, meer dan zijn plicht volbracht. De hoogste Fransche overheden, onder andere, aanzagen het als eene verplichting dit luide te erkennen.

Onze troepen wachten dus enkel het voorgeschreven oogenblik af om terug in het veld te komen, en om met onze bondgenooten te strijden voor de overwinning van het recht en van de rechtvaardigheid.

— Gij?

— Ik, door u in rechten te vervolgen onder het een of ander voorwendsel, over eene onnauwkeurigheid in de doodacte, bij voorbeeld. Ik zal beweren dat mijn kind niet dood is, en daar ik er het grootste belang bij heb, om te doen gelooven dat het leeft, hoewel het dood is, zal dat geding, ofschoon dan ook verloren, mij veel dienst doen. Eene moeder, die haar kind opelscht, wekt altoos belangstelling; ik zal al uwe vijanden, al uwe benijders op mijne hand hebben, benevens een groot aantal gevoelige en romaneske zielen.

— Dat plan is even dwaas als boosaardig. Welk belang zou ik er bij hebben, om uw kind voor dood te laten doorgaan, wanneer het nog leefde?

— Het is waar, de beweegreden zou nog al moeilijk te vinden zijn, doch daar zijn advocaten voor. Maar ik behoeft niet lang te zoeken, ik weet er een; gij hebt met uw client de som willen deelen, die op het leven van mijn kind was uitgezet, en daarom moest het verdwijnen.

De notaris haalde de schouders op.

— Ware ik daartoe slecht genoeg geweest, in plaats van het kind te doen verdwijnen, had ik het liever vermoord.

Sarah siddere en zweeg eenige oogenblikken. Toen ging zij met bitterheid voort:

— Voor een heiligen man komt u dat misdadig denkbeeld al de behendig voor den geest! Zou ik het blindelings alweer

geraden hebben? Dat geeft stof tot nadenken. Ik zal er over nadenken. Hoor mijn laatste woord. Gij zijt welk eene vrouw ik ben. Ik verpletter meedoogenloos al wat mij in den weg staat. Bedenk u wel: morgen moet gij tot een besluit komen. Gij kunt strafeloos doen wat ik u vraag. In de vervulling der vroude zal de vader van het kind de mogelijkheid van die wederopstanding zoo nauwkeurig niet onderzoeken, wanneer onze leugens, die hem vóór gelukkig zullen maken, maar behendig zijn samengesteld. Hij heeft buitendien geen ander bewijs voor den dood van ons kind, dan hetgeen ik hem vóór veertien jaar geschreven heb; het zal mij niet moeilijk vallen, hem te overtuigen dat ik hem bedroog, want toen had ik rechtmatige brieven tegen hem. Ik zal zeggen, dat ik in mijne droefheid den laatsten band had willen verscheuren die ons samen verbond. Gij kunt in niets er bij betrokken worden. Bevestig slechts, onbetrouwelijk man, bevestig slechts dat indertijd alles werd afgesproken tusschen u, mij en jufvrouw Seraphin, en men zal u gelooven. Wat de 150,000 francs betreft, op het hoofd van het kind geplaatst, dat gaat mij alleen aan; zij zullen het eigendom van uwen client blijven, die van dat alles volkomen onkundig moet zijn; gij eindelijk zult zelf uwe belooning bepalen.

De Duitschers te Mechelen

Ziehier nadere inlichtingen over het gebeurde te Mechelen (zie bladzijde 2, kolom 6):

Een vijftigtal uhlanen waren te Haver, tusschen Boortmerbeek en Mijssen de brug van Mechelen over getrokken, komende van

geraden hebben? Dat geeft stof tot nadenken. Ik zal er over nadenken. Hoor mijn laatste woord. Gij zijt welk eene vrouw ik ben. Ik verpletter meedoogenloos al wat mij in den weg staat. Bedenk u wel: morgen moet gij tot een besluit komen. Gij kunt strafeloos doen wat ik u vraag. In de vervulling der vroude zal de vader van het kind de mogelijkheid van die wederopstanding zoo nauwkeurig niet onderzoeken, wanneer onze leugens, die hem vóór gelukkig zullen maken, maar behendig zijn samengesteld. Hij heeft buitendien geen ander bewijs voor den dood van ons kind, dan hetgeen ik hem vóór veertien jaar geschreven heb; het zal mij niet moeilijk vallen, hem te overtuigen dat ik hem bedroog, want toen had ik rechtmatige brieven tegen hem. Ik zal zeggen, dat ik in mijne droefheid den laatsten band had willen verscheuren die ons samen verbond. Gij kunt in niets er bij betrokken worden. Bevestig slechts, onbetrouwelijk man, bevestig slechts dat indertijd alles werd afgesproken tusschen u, mij en jufvrouw Seraphin, en men zal u gelooven. Wat de 150,000 francs betreft, op het hoofd van het kind geplaatst, dat gaat mij alleen aan; zij zullen het eigendom van uwen client blijven, die van dat alles volkomen onkundig moet zijn; gij eindelijk zult zelf uwe belooning bepalen.

(Wordt voortgezet.)

